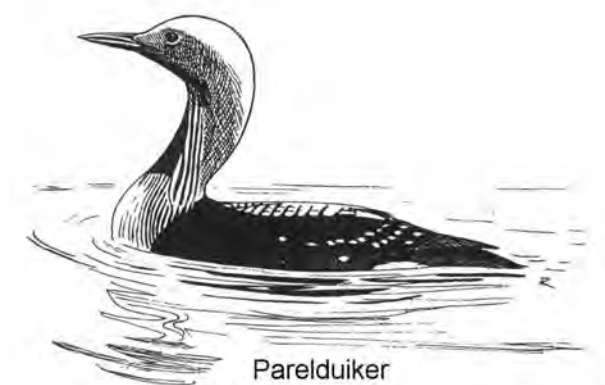

Vogelimpresies uit Scandinavië

Jelle van Dijk

Dit jaar waren Coby en ik in de gelegenheid om enkele weken op stap te gaan in het broedseizoen. Een lang gekoesterde wens kon hiermee in vervulling gaan: Noord-Scandinavië. Van 26 mei t/m 26 juni 2005 waren wij op stap. De tocht voerde eerst door Denemarken naar het noordelijkste punt van Jutland (Skagen). Hier staken we over naar Gotenburg. Via de kust van de Botnische Golf bereikten we Oulu in Finland. In Fins Lapland deden we Kuusamo en Ivalo aan. Uiteindelijk bereikten we de befaamde Varanger Fjord in Noorwegen. Uit de dagboekantekeningen zijn enkele dagen geselecteerd die een aardige indruk geven van onze belevenissen. Belangstellenden kunnen desgewenst een volledig verslag per e-mail toegestuurd krijgen.

Parelduiker

29 mei Skagen

De wind is afgezwakt tot W 4 als ik om 6.15u een beetje luwte zoek achter een duintje aan het einde van de Batterijweg. De trek over de Noordzee valt een beetje tegen. In één uur tellen worden genoteerd: 9 Jan-van-genten, 4 Roodkeelduikers, 5 Parelduikers, 2 Kleine Jagers, 1 Grote Zee-eend en 30 Zwarte Zee-eenden. In de verte zie ik opeens 20 mensen op een duintop staan. Daar ligt blijkbaar het punt waar de Deense trekwaarnemers hun telpost hebben! Na tien minuten fietsen is de plek gevonden. De Denen zeggen dat de trek 'lazy' is, maar dat de *Gulgrå Værling* nog wel aanwezig is. Mijn wazige blik goed inschattend wordt meteen een Deense vogelgids opengeslagen en wordt de Smyrnagors aangewezen. De vorige avond is de vogel in de laatste duinpan ontdekt en vanmorgen is de vogel teruggevonden. Even later mag ik door een Deense telescoop de vogel bewonderen. Snel terug naar de camping. Korte tijd later is ook Coby

getuige van de eerste Smyrnagors voor Denemarken.

Op de camping hebben we al een zingende Europese Kanarie gezien, een zeldzaamheid in Denemarken. Bij aankomst de vorige avond lieten wij merken vogelliefhebbers te zijn, waarop de receptiemedvrouw meteen iemand erbij haalde die iets van vogels wist. Met behulp van een vogelgids werd ons duidelijk gemaakt dat al de gehele week een groepje Bijeneters in de hoge bomen bij de camping kwam slapen. Ons wachten bij die bomen had de vorige avond echter niets opgeleverd omdat de wind inmiddels van oost naar west was gedraaid. Juist bij oostenwind passeren hier eind mei nog veel vogels waaronder dikwijls ook tientallen Wespensdieren, de reden waarom wij Skagen in ons reisschema hadden opgenomen.

1 juni omgeving Örebro

Gelukkig is het vanmorgen droog. Na een lange rit door de regen vanaf Gotenburg hebben we gisteren onderweg ook even het beroemde Hornbagasjön aangedaan. Alleen vanonder een afdakje bij het Tranadansen Naturum was het mogelijk de telescoop op te zetten. Nu ziet het er allemaal veel beter uit. In het meertje bij de camping zwemt een Parelduiker. Vanuit het aangrenzende dennenbos klinkt de roep van een Zwarte Specht en de zang van een Koperwiek.

Vanaf de camping van Hallsberg rijden we eerst naar het reservaat Herrfallsäng. Dit gebied bestaat uit bloemrijke hooilandjes, omgeven door houtwallen. Ook staan hier en daar solitaire eiken en essen. De bloemenpracht is overweldigend: Mannetjesorchis, Trollius, Knikkend nagelkruid, Schorseneer, Christoffelkruid. Ook het vogelleven is de moeite waard: Draaihals, Kleine Bonte Specht, Zwarte Specht, Noordse Nachtegaal, Boomklever, Bonte Vliegenvanger. Overvliegende Raven en Kraanvogels doen ons ook even naar boven kijken.

Een kwartier rijden brengt ons even later bij een van de beroemdste vogelmeren van Midden-Zweden: Kvismaren. Bij de parkeerplaats staat een groot informatiebord, een picknickbank en uiteraard een WC-tje. Een mooi pad leidt naar een hoge vogeltoren met verschillende etages waardoor het ook mogelijk is bij regen nog waarnemingen te doen. Wij klimmen helemaal naar boven en krijgen een schitterend uitzicht over dit vogelmeer. Een leuke lijst verschijnt in het notitieboekje: Grote Karekiet, Rietzanger, Roerdomp, Kraanvogel, Roodhalsfuut, Kuifduiker, Zwarte Stern,

Dwergmeeuw, Grauwe Franjepoot, Slobeend, Krakeend, Zomertaling, Wintertaling, Brilduiker, Bruine Kiekendief.

Op advies van Zweedse vogelaars rijden we door naar het reservaat Oset ten oosten van de stad Örebro. Hier is goed te zien dat natuur en recreatie soms heel aardig te combineren zijn. Door een moerassig gebied met onder water gezette graslanden is een heel netwerk van paden aangelegd, waarover zich wandelaars, fietsers, trimmers en natuurliefhebbers bewegen. Omdat iedereen zich strikt aan de paden houdt, zijn de vogels tot dichtbij de paden waar te nemen. Natuurlijk is er een informatiecentrum waar folders over het gebied te krijgen zijn. Vanwege opkomende regenbuien is ons bezoek hier van korte duur. Toch noteren we we nog: Grauwe Franjepoot, Kleine Plevier, Bonte Strandloper, Bontbekplevier, Tureluur, Kievit, Grauwe Gans en Grote Karekiet.

4 juni Luleå

Zo dicht bij de poolcirkel wordt het nauwelijks donker meer. Om zes uur is de warmte van de zon al voelbaar! Dat is wel prettig want vannacht vroor het bijna. Eerst maar eens op de fiets de omgeving van de camping verkennen. Langs de rivier is het geluid van Wulpen en Veldleeuweriken te horen. Vlak voor de oude brug over de Luleålv heeft een boer een stukje land met rode linten afgezet. Hier blijkt een kolonie van Noordse Sterns en Dwergmeeuwen te zijn, van beide soorten ruim 20 paren! Even later sta ik bij een wilgenbos langs een breed water dat 200 jaar geleden de haven van Luleå vormde. Door de jaarlijkse bodemstijging van 8 mm per jaar is de haven (met de stad) in de laatste 800 jaar driemaal verplaatst! In het bosje zingt een vogel die ik niet ken. Een serie van 5-8 tonen van gelijke hoogte en sterkte wordt regelmatig ten gehore gebracht. Na een half uur geef ik de moed op het vogeltje in de kijker te krijgen. Op dat moment besef ik dat de doos met vogelgeluiden-CD's nog thuis ligt. Je vergeet blijkbaar altijd wel iets (thuis bleek dat het onmiskenbaar om een Grauwe Fitis ging).

Tien km ten noorden van Luleå ligt het meer Persöfjärden. We verlaten de E4 en slaan linksaf naar het dorpje Angerbyn. Dichtbij het dorp vliegt een Velduil. In het grasland lopen Wulpen, Grauwe Ganzen, Canadese Ganzen en enkele Kraanvogels. Op de plek waar de dorpingen hun bootjes afmeren, kunnen wij met de telescoop het meer afspeuren. Midden op het meer zwemt een groep Grauwe Franjepoten, duidelijk nog op trek naar noordelijker gebieden. Dat zal ook wel gelden voor de ruim duizend Dwergmeeuwen die hier

foerageren. Verder zien we 50 Noordse Sterns, 10 Wilde Zwanen, 8 Brilduikers en baltsende Oeverlopers en Watersnippers.

Na een ochtend vogelen gaan we naar het dichtbij Luleå gelegen Gammelstad, eigenlijk het oorspronkelijke, middeleeuwse Luleå. Ten noorden van deze plaats ligt de zogenaamde kyrkstad, een verzameling van enkele honderden eeuwenoude, houten huisjes rond de grote, van steen gebouwde kerk. Voor de boeren uit het uitgestrekte achterland was het een hele onderneming om op zondag ter kerke te gaan. Daarom bouwden ze bij de kerk een huisje waar ze het weekend konden verblijven. De kyrkstad van Gammelstad is de grootste van Zweden en is geplaatst op de lijst van het UNESCO-erfgoed.

Drieteenspecht

8 juni Kuusamo

De dag begint vroeg. Om 01.00u staan wij al op de parkeerplaats van het reservaat Valtaveera, een prachtig hellingbos met eeuwenoude fijnsparren. Van een Belg hebben wij de vorige dag gehoord dat hier dit jaar weer een Blauwstaart te zien is. De omgeving van Kuusamo is de enige plek (buiten Rusland) waar in Europa enkele Blauwstaarten te vinden zijn. Wij lopen in de schemering het pad van de noordhelling op. Wij horen een paar Roodborsten en een Zanglijster. Af en toe horen wij onbekende geluiden. Zou dat de Blauwstaart zijn of is het een roepje van een Haakbek, Taigagaai of Witbandkruisbek? Het lukt ons niet de producenten van de onbekende geluiden in de kijker te krijgen. Terug op de parkeerplaats spreken we met een Fin en besluiten met hem mee te gaan. Hij brengt ons via een steil pad naar de plek waar hij de vorige nacht om precies 03.10u een zingende Blauwstaart heeft gezien. Wij staan

drie kwartier te blauwbekken, maar wat zich al vertoont, geen Blauwstaart. Weer terug op de parkeerplaats blijkt niemand van de bijna 20 aanwezigen deze nacht een Blauwstaart gezien te hebben. Wel heeft een Fransman die slecht ter been is en om die reden niet de berg is opgegaan, op de parkeerplaats een Taigagaai gezien.

Wij gaan terug naar de Viipuscamping, op slechts 4 km van Valtaveera, om in ons hutje toch nog maar een paar uur te slapen. Omstreeks 10.00u zijn we al weer terug op de bewuste parkeerplaats. Het is er nog drukker dan vannacht. Er staan een paar minibusjes met Engelse vogelaars, allemaal op zoek naar de Blauwstaart. Opeens horen we een stevige roffel. Samen met een paar Engelsen lukt het de specht in de telescoop te krijgen: een Drieteenspecht! Zo zijn er tegenvallers en meevallers.

We rijden verder over verlaten wegen en komen bij de goed aangegeven vogeltoren (= lintutorni, het enige Finse woord dat je moet kennen) van het reservaat Antinperä. Voor ons strekt zich een hoogveenmoeras uit met hier en daar open water. Het informatiebord doet ons watertanden: Breedbekstrandloper, Bokje, Taigarietgans. Na een half uur hebben wij echter genoteerd: 3 baltsende Bosruiters, 2 Wilde Zwanen, 1 Wintertaling, 1 Wulp, 1 Grote Mantelmeeuw en 2 Noordse Kwikstaarten.

De al eerder genoemde Belg heeft ons ook een plek gewezen waar de Dwerggors vaak zit te zingen. Hoewel het al in de middag is, gaan we toch een kans wagen. We passeren Kuusamo en even later stoppen we bij een bushalte langs de E 63, met links het meer Säynäjä. We hoeven nog geen minuut te wachten of daar zit opeens een Dwerggors in volle overgave in de top van een dennetje te zingen. We kunnen zelfs rustig uitstappen om de vogel ook door de telescoop te bewonderen. Even later trekken twee grotere gorzen onze aandacht. Het blijken Bosgorzen te zijn, maar zo rustig als de Dwerggors is, zo onrustig is een Bosgors.

Geen seconde laat hij zich goed bekijken en geen moment verschijnt hij boven in een struik of boom. Vertrouwend op de adviezen van de vriendelijke Belg gaan we hierna ook naar de plek waar hij de vorige dag een familie Taigagaaien heeft gezien. Zo plaatsvast als de Dwerggors blijken Taigagaaien helaas niet te zijn. Er moet wat te wensen overblijven.

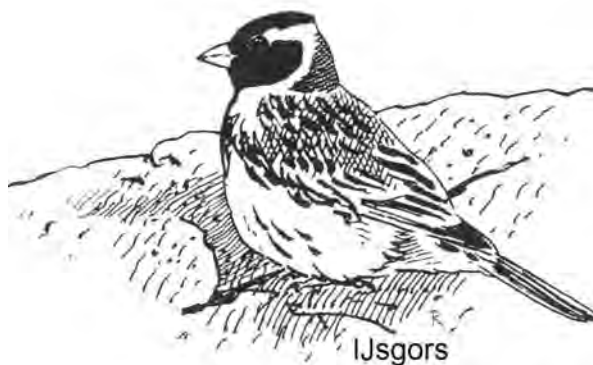
13 juni Vardø

Vannacht niet veel geslapen. Dat niet vanwege de middernachtzon. De vorige avond zijn wij neergestreken in een kamertje in de barak van camping Svartnes bij Vardø, waar ook een groepje Engelsen bivakkeert. De Engelsen besluiten nog een aantal uurtjes te gaan vogelen en komen om 02.00u enthousiast terug. Iedereen heeft wel wat soorten kunnen bijschrijven op zijn 'lifelist' en dat moet gevierd worden!

Bosgors

Even na zessen ga ik de barak uit. Warmer dan vijf graden zal het niet zijn. Gelukkig is er nu weinig wind. In een straal van een paar honderd meter rond de barakken is al ontzettend veel te zien. Wat een verschil met de lage vogeldichtheid in de naaldbossen van Lapland! In de wilgenbosjes zingen een Rietzanger en een roodgesterde Blauwborst. Op een grote steen in een heideveldje zit een IJsgors te zingen. In de verte klinkt de baltsroep van Goudplevieren. In een plasje zwemmen enkele Grauwe Franjepoten en een baltsende Temmincks Strandloper vliegt met krampachtig hooggehouden vleugels voorbij.

IJsgors

Samen met een Fin sta ik even later te kijken naar de watervogels in het havenbekken. Hier staat geen informatiebord, maar er is wel veel te zien: 20 Koningseiders, 5 Stellers Eiders, 80 Eiders, 5 IJseenden, 15 Zwarte Zee-eenden, 6 Grote Zaagbekken, 3 Pijlstaarten, 4 Roodkeelduikers, 5 Zwarte Zeekoeten, 4 Bontbekjes, 5 Rosse Grutto's en 1 Drieteentje. Over ons heen vliegen regelmatig Kleine Jagers op weg van hun broedplaatsen in het achterland naar de vogelkolonies voor de kust.

Om tien uur brengt een bootje ons tegen een vergoeding van 200 Nkr per persoon naar het vogeleilandje Hornøya. De eerste indrukken zijn overweldigend. Op de rotswand voor ons krioelt het van de vogels en ze vliegen over onze hoofden af en aan. Een pad voert tot op enkele meters van de broedende vogels. De rots wordt bewoond door vele duizenden Drieteenmeeuwen en enkele duizenden Alken, Zeekoeten en Papegaaiduikers. Na enig zoekwerk ontdekken we enkele groepjes Dikbekzeekoeten. Op de kale rotsen dichtbij het water zitten tientallen Zwarte Zeekoeten en Kuifaalscholvers.

Temmincks Strandloper

We klimmen over de trapjes omhoog en komen uit op het iets vlakke deel van het eiland. Goed op de piepers letten, is ons gezegd. Eerst zien we alleen Graspiepers maar even later laten twee baltsende Roodkeelpiepers zich uitstekend bekijken. Langs de waterlijn ontdekken we nog enkele Oeverpiepers. Vanaf het plateau bij de vuurtoren kijken we uit over de Noordelijke IJszee. Achter een vissersboot vliegt een zwerm vogels die uit 80 Noordse Stormvogels en 10 Jan-van-genten blijkt te bestaan.

15 juni Kongsfjordfjellet

Vanuit Tana Bru rijden we langs de rechteroever van de Tanarivier noordwaarts. Na 30 km rijst aan de rechterkant van de weg een steile rotswand omhoog. Dit is de plek waar velen een Giervalk hebben gezien. Nauwkeurige inspectie van alle

plekken met schijfsporen levert helaas niets op. Een half uurtje later zijn we aangekomen op een hoogvlakte, de Kongsfjordfjellet. Sneeuw en ijs bepalen nog in hoge mate het aanzien van dit landschap. In een meertje langs de weg dat nog half met ijs is bedekt, baltst een paartje IJseenden. Boven een met sneeuw bedekte helling vliegen twee Kleinste Jagers alsof ze een dansje uitvoeren. Een concentratie van kleine, reeds ijsvrije meertjes ligt bij de splitsing naar Batsfjord.

Strandleeuwerik

Een verrassende variatie aan vogels is hier te zien: 20 Grauwe Franjepoten, 6 Kemphanen, 2 Tureluurs, 2 Temmincks Strandlopers, 2 Bonte Strandlopers, 2 Watersnippers, 6 Noordse Sterns, 1 Roodkeelduiker, 2 Parelduikers, 2 Pijlstaarten, 2 Toppereenden en 6 Kuifeenden. Een groep Engelse vogelaars vertelt enthousiast dat zij een eindje verderop een Alpensneeuwhoen hebben gezien. Terwijl ze ons de locatie op de kaart aanwijzen, strijken een Witstuitbarmsijs en een Roodkeelpieper bij de parkeerplaats neer. Een half uur later vinden wij het Alpensneeuwhoen, nog steeds boven op het hoogste punt van een besneeuwde heuvel. In de berm van de weg scharrelt een Strandleeuwerik. Op de terugweg, na een bezoek aan Batsfjord, worden nog een Ruigpootbuiserd en een groepje Pestvogels aan de daglijst toegevoegd.

Witstuitbarmsijs

Ruigpootbuizerd

Tenslotte

In totaal werden 211 verschillende vogelsoorten waargenomen. Elke dag werd een lijstje opgesteld van de soorten die op die dag waren gezien. Na terugkeer werd nagegaan op hoeveel dagen (van de 32) een vogelsoort door ons was opgemerkt. Hier volgt de lijst van soorten die op ten minste

20 dagen genoteerd werden.

20 dagen: Brilduiker, Watersnip

25 dagen: Kramsvogel, Boerenzwaluw

21 dagen: Wilde Eend, Kuifeend, Kauw

27 dagen: Ekster, Vink

22 dagen: Houtduif, Zilvermeeuw

28 dagen: Stormmeeuw

23 dagen: Koekoek

30 dagen: Fitis, Bonte Kraai

24 dagen: Noordse Stern, Kokmeeuw

32 dagen: Witte Kwikstaart

Bijzondere ontmoetingen in de Coepelduynen

Kees Verweij

Sedert een aantal jaren inventariseer ik de vlinderstand in het gedeelte van de Coepelduynen, dat direct aan Noordwijk aan Zee grenst. Tijdens deze inventarisaties kom je niet alleen vlinders tegen, maar doe je soms ook andere leuke waarnemingen.

Zo was ik op 15 juni jl. net terug van een lange vakantietrip in Frankrijk en Spanje toen ik op dat moment een voor mij zeer vertrouwd geluid hoorde, nl. de “kwik-me-dit”-roep van de Kwartel. Rond verschillende campings in Spanje en Frankrijk hoorde ik dit heldere geluid, dat veelal afkomstig is uit hoge grasbermen of graanvelden. Ik realiseerde mij niet direct, dat een dergelijke roep voor onze omgeving wel zeer bijzonder is.

Uit navraag bleek, dat dit de vierde waarneming van een Kwartel in onze omgeving is.

Zoals gebruikelijk werd deze roep in het gras steeds herhaald, zonder dat men dit kleine vogeltje te zien krijgt. Hij loopt als het ware met je mee, maar weet zich toch bijzonder goed in de begroeiing te verstoppen.

Slechts eenmaal heb ik de Kwartel goed te zien gekregen, nl. in een heuvelgebied, ongeveer 100 km. ten zuiden van Zaragoza in Spanje. Hij vloog toen voor mij op vanuit een ondiepe greppel langs

de weg, maar dook vrijwel onmiddellijk weer in de begroeiing van een aangrenzend veld met hoog gras. Terwijl ik met de Kwartel meeliep, zag ik boven mij nog een Wespendif langs vliegen.

Vliegende Kwartel

Begin juli ontdekte ik een nest van een Torenvalk op een muurtje in de gevel van een villa aan de Boerhaaveweg, vlakbij het wandelpad naar de Coepelduynen. De jongen stonden bijna op uitvliegen.